

ERIVAJADUSTEGA LASTE ÕPETAMINE

OLULIST VALDKONNAS 2008

Hariduskohustuse täitmiseks ja võimetekohase hariduse omandamiseks on viimaste aastate seadusemuudatused soosinud individuaalset lähenemist õpilastele ja paindlikku õppekorraldust.

Kohalikes omavalitsustes arendati hoogsamalt tugiteenuseid hariduslike erivajadustega õpilastele ja koostöövõrgustikku (sotsiaalpedagoog, -töötaja, lastekaitse spetsialist, noorsoopolitsei, juhtumikorraldaja, pedagoogid jt spetsialistid; noortekeskused, huvikoolid jt).

Lääne-Virumaal loodi 2008.a eripedagoogide aineseksioon, tegusad olid logopeedide ja sotsiaalpedagoogide aineseksioonid.

Erivajadustega laste, nende vanemate, õpetajate, koolijuhtide jt spetsialistide abistamiseks arendasid maavalitsuses ja omavalitsuste liit 2008.a edasi paari aasta tagust ideed luua maakonda vastav nõustamiskeskus.

Toimusid arutelud, korraldati teabepäevi nõustamiskeskuse mudeli tutvustamiseks. Maavalitsuse abiga valmis VIROLi 2008.aastal projekt, mis käivitus 2009.aasta algusest.

Hariduslike erivajadustega (HEV) õpilaste arv

Olukord ei ole muutunud oluliselt paremaks HEV-õpilaste osas: EHISe andmetel on **Eestis** HEV-õpilaste osakaal tavakoolides on keskmiselt 13,3% õpilaste koguarvust. Maakonniti kõigub see protsent 5–24 vahel.

Lääne-Virumaal on erivajadustega õpilaste arv kasvanud: kui 1999.aastal moodustas HEV-õpilaste osakaal 12%, siis 2007.aastal juba 23,9% ja 2008.aastal 21,7%.

2008.a. oli maakonnas 1841 haridusliku erivajadusega õpilast.

MAAKONDLIK ERIVAJADUSTEGA LASTE NÕUSTAMISKOMISJON

Iga maavalitsuse juurde on moodustatud maakondlik erivajadustega laste nõustamiskomisjon, mis vajadusel võib määrata erivajadustega õpilasele võimetekohase õppekava või õppevormi, suunata erivajadustega õpilase lapsevanema nõusolekul sanatoorsesse kooli, erivajadustega õpilaste kooli või klassi või otsustada lapsevanema taotlusele koolikohustuse edasilükkamise. Võimetekohane õppekava või kool soovitatakse erivajadustega õpilasele meditsiiniliste, psühholoogiliste ja pedagoogiliste uuringute tulemuste põhjal.

Õpilase nõustamiskomisjoni suunamise võib algatada õpetaja, logopeed või psühholoog lapsevanema (eestkostja) nõusolekul või lapsevanem (eestkostja). Ettepaneku õppenõukogule õpilase suunamiseks nõustamiskomisjoni teeb klassijuhataja.

Lääne-Viru maakonnas erivajaduste laste nõustamiskomisjone omavalitsuste juurde moodustatud ei ole.

Komisjoni koosseis ja töökorraldus

Komisjon on viieliikmeline ja sinna kuulub eripedagoog, logopeed, psühholoog, sotsiaaltöötaja (lastekaitse spetsialist) ja maavalitsuse esindaja.

Komisjoni koosseis alates 27.novembrist 2007: Marge Kuusma (esimees, Rakvere Gümnaasiumi logopeed, eripedagoog), liikmed: Kaie Kender (Rakvere Reaalgümnaasiumi logopeed), Tiiu Kerm (Kadrina Keskkooli psühholoog), Helbe Jaanimägi (maavalitsuse lastekaitse peaspetsialist), Merike Trumm (komisjoni sekretär, Sõmeru Põhikooli logopeed-eripedagoog).

Komisjon pidas 2008.a kokku 18 koosolekut, kokku tehti otsuseid 165 lapse kohta (2007. aastal - 179 lapse kohta).

Lisaks nõustas komisjoni sekretär nii koole, lasteaedu kui ka kohalike omavalitsusi eripedagoogika küsimustes.

Komisjoni otsused 2008	poisid	tüdrukud	kokku
1. Õppekava või õppevormi määramine	48	18	66
...lihtsustatud õppekava	23	15	38
...toimetuleku õppekava	1	1	2
...koduõpe	24	2	26
2. Sanatoorsesse kooli, erivajadustega õpilaste kooli või klassi suunamine	37	18	55
...sanatoorsesse internaatkooli	5		5
...tasandusklassi	27	18	45
...koolieelse lasteasutuse arendusrühma	5		5
3. Koolikohustuse edasilükkamine	33	7	40
4. Muu nõustamine (täiendavate meditsiinilis-psühholoogiliste lisauuringute läbiviimise soovitamine)	4	0	4
Kokku	122	43	165

Allikas: nõustamiskomisjoni protokollid, märts 2009

Aasta jooksul nõustamiskomisjonis käinud 165 lapsest olid poisid 122 ja tüdrukuid 43. 2007.a oli poisid 91 ja tüdrukuid 88.

Kõige enam vajati suunamist hariduslike erivajadustega õpilaste klassi (tasandusklassi) püsivatest õpiraskustest tingituna. Selliseid lapsi oli 45.

Kooliküpsust ei olnud saavutanud õppeaasta lõpuks, s.o maikuuks 40 last, nendest olid 33 poisid ja 7 tüdrukud. 40 last vajasisid haridustee jätkamiseks õppekava muutmist.

Oluliselt vähem kui varasemal aastal tuli komisjonil anda soovitusi täiendavate meditsiinilis-psühholoogiliste lisauuringute läbiviimiseks jmt kohta, samuti tuli vähem määrata kooliminejatele koolipikendusi.

Nõustamiskomisjoni eestvedamisel toimunud ettevõtmised 2008

Nõustamiskomisjoni eestvedamisel korraldati koostööpartneritele infopäev, kus anti ka ülevaade eelmise aasta statistikast. Küllastati maakonna erikooli (Rakvere Lille Kooli, Porkuni ja Vaeküla Kooli ning Imastu Mihkli Kooli), kus viidi end kurssi koolide töökorraldusega ning nende poolt pakutavate tugiteenustega hariduslike erivajadustega lastele. Kohtuti Järvamaa ja Raplamaa nõustamiskomisjonide esindajatega, vahetamaks töökogemusi ja arutamaks koostöö võimalusi teiste maakondade nõustamiskomisjonidega.

Valmistati ette nõustamiskomisjoni infopäeva, mis toimus 2009.a. alguses, mil komisjon andis ülevaate oma tegevusest ja kus erikoolid tutvustasid üldhariduskoolide esindajatele õppimisvõimalusi nende koolides.

Koostas: maakondliku nõustamiskomisjoni sekretär Merike Trumm

TUGITEENUSTE KÄTTESAADAVUS JA OSUTAMINE LÄÄNE-VIRUMAA KOOLIDES

Tugispetsialistide teenuste kättesaadavus ei ole siiani kõikides tavakoolides tagatud. Maakonna pooltes alg- ja põhi-koolides puuduvad vastavad spetsialistid. Psühholooge ei ole üheski koolis, kuid sotsiaalpedagooge on 8 ja logopeede rakendatakse 11 koolis, neist üle 0,5 koormusega ainult 6 koolis. Kõikides gümnaasiumides on vastavad spetsialistid olemas: logopeede 12, sotsiaalpedagooge 12 ja psühholooge 6 koolis.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt peavad kohalikud omavalitsused tagama keha-, kõne-, meele- ja vaimupuuetega lastele õppimisvõimalused elukohajärgses koolis. Üldjuhul õpetatakse puuetega lapsi tavaklassis, vajadusel spetsiaalses õppeasutuses.

Erivajadustega laste integreeritud õppevõimalused kokkuvõtvalt on järgmised: kas õppida tavakoolis, tavakooli eriklassi või erikoolis.

Tavakoolis õppimisel võib vajadusel koostada individuaalse õppekava. Puude korrigeerimiseks ja rehabilitatsiooniks on ette nähtud vastavad tunnid.

Eriklassid tavakoolis: õpilastele rehabilitatsiooniplaanis ettenähtud õppeaineid õpitakse eripedagoogi juhendamisel.

Erikoolid: neis on loodud tingimused keha-, kõne-, meele- ja vaimupuudega, samuti kasvatuse eritingimusi vajavatele õpilastele probleemi korrigeerimiseks.

Lääne-Virumaal on 5 erikooli, kus õpib lapsi u. 300 ringis, Eestis on 45 erikooli 4010 õpilasega.

ERIABI VAJAVATE LASTE HARIDUSVÕIMALUSED LÄÄNE-VIRU MAAKONNAS

Laste arv maakonna lasteaedade erirühmades ning erikoolides õpilaste arv püsinud stabiilsena: 1999.aastal õppis 326 õpilast ja 2007.aastal 310 õpilast.

Erivajadustega laste koolieelne arendusrühm töötab Rakvere Lasteaias Triin. Rühmas seitse 4-7-a erivajadusega last; töötavad eripedagoog, kaks lasteaiaõpetajat ja õpetaja abi.

Sobitusrühm on Sääse ja Kungla lasteaias (kolm erivajadusega last).

Logopeedilist abi saab maakonna 20 lasteaias ja 23 koolis. Kokku sai 2008.a maakonnas logopeedilist abi 825 õpilast, (2007.aastal 949 õpilast, 2006.aastal - 1140 õpilast).

Parandusõpperühmad töötavad 1 algkoolis, 11 põhikoolis ja 10 gümnaasiumis. 2008. aastal sai neis kokku parandusõpet 775 õpilast. 2007.aastal sai parandusõpet 1093 õpilast. Parandusõppel olevate laste ja koolide arv on oluliselt vähenenud, üks põhjustest võib olla asjaolu, et riik ei finantseeri enam otseselt seda, varem said haridusasutused selleks lisaraha koefitsiendiga 0,2.

Tasandusklassid spetsiifiliste õpiraskustega õpilastele töötavad Kadrina Keskkoolis (97 õpilast), Vinni-Pajusti Gümnaasiumis (30 õpilast), Tapa Vene Gümnaasiumis (34 õpilast), Väike-Maarja Gümnaasiumis (22 õpilast), Sõmeru Põhikoolis (19 õpilast), Haljala Gümnaasiumis (3 õpilast) ja Rakvere Eragümnaasiumis (10 õpilast). Kokku õppis tasandusklassides õpilasi 2008.aastal 215. 2007.aastal õppis 213 õpilast.

Klassid kasvatusraskustega õpilastele (7.-9. kl.) töötavad Rakvere Õhtukeskkoolis (25 õpilast, 3 klassikomplekti).

6 munitsipaalkoolis on loodud võimalused üksikutele õpilastele õppida **tavaklassis individuaalse õppekava** alusel. 2008.aastal oli neid õpilasi maakonnas 44, 2007.aastal 53.

ERIKOOLID

Erivajadustega õpilastele on loodud maakonnas riigikoolid ja erakoolid, kus vastavalt erivajadustele õpetatakse lihtsustatud või toimetuleku riikliku õppekava alusel.

Lääne-Virumaal on 5 erikooli: Mihkli Kool, Rakvere Lille Kool, Tapa Erikool, Vaeküla Kool, Porkuni Kool, neist 3 viimast on riigikoolid.

Õpilaste arv erikoolides on olnud erikoolides 1999.aastast kuni käesoleva ajani 300 ringis, kõige enam õpilasi oli 2002./2003. õppeaastal.

Tapa Erikool (riigikool, direktor Ene Kukkk) on vene õppekeele riikliku õppekava alusel töötav põhikool käitumishälvetega poistele ning eesti õppekeele poistele 3.-6.klassini. Koolis õpib 27 poissi (neist 6 lihtsustatud õppekava alusel), 9 klassikomplekti.

Vaeküla Koolis (riigikool, direktor Kersti Aasmets) õpib lihtsustatud õppekava järgi 119 õpilast (1.-9.kl., 16 klassikomplekti), s.o 25 õpilase võtta vähem kui 2007.aastal. Lisaks veel 7õpilast toimetuleku õppekava järgi.

Porkuni Kool (riigikool; direktor Tiit Leemets), koolis õpivad pimekurdid ja toimetuleku klassi õpilased (1.-9.kl). 2008.a 73, s.o 9 õpilase võrra vähem kui 2007.aastal.

Rakvere Lille Kool (omanik on Puuetega Laste ja Noorte Toetajate Ühendus Kirilill, direktor Kaja Kangur). Kool on toimetulekukool (1.-9.kl). Koolis õppis 2008.aastal 32, s.o võrreldes 2007. aastaga 1 laps enam.

Mihkli Kool (omanik MTÜ Imastu Kooli Selts, direktor Anne Evisalu). Toimetuleku ja hooldusõppekava järgi õpib 43 last (1.-9.kl), s.o 1 õpilase võrra enam kui 2007.a.

Õpilaste arv erikoolides klassiti 2008/2009. õppeaastal

Kool	Kokku	Õpilasi klassis											Klassi-Kompl.	
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	pik 1	pik 2		pik 3
Toimetuleku riikliku õppekava alusel õppijad (TÕK)														
Rakvere Lille Kool*	32	1		3	2	1	2	2	6	3	5	2	5	8
Mihkli Kool*	43													9
... TÕK	20			1	1	2	1	2	1	12				
... hooldusklass	23	1	1	1		1	3	3	2	10	1			
Porkuni Kool	73													18
... TÕK	57	5	6	6		5	3	10	2	7	9	4		
...liitpuudega	15			3	1	2	1	4	1	3				
Lihtsustatud riikliku õppekava alusel õppijad (LÕK)														
Porkuni Kool		1												
Vaeküla Kool	126													16
	119	7	5	12	11	13	12	16	14	23	6			
... TÕK	7			2	1		2			2				
Tapa Erikool	27													9
(kasvatus-raskustega kool)	21			2	1	5	7	1	4	1				
...LÕK						2		1		3				
Riigikoolides kokku	226	13	11	25	14	27	25	32	21	39	15	4		
Erakoolides kokku	75	2	1	5	3	4	6	7	9	25	6	2	5	
Erikoolid kokku	301	15	12	30	17	31	31	39	30	64	21	6	5	60

Allikas: EHIS, 2008 november, *erakool, teised on riigikoolid

Koostas Kaida Laks

Maakonna erikoolides rakendati pikendatud õppetööd kahes erikoolis kokku 35 õpilasele. Võrdluseks: 2007.aastal 4 erikoolis 37 õpilasele.

Õpilasel on õigus pärast erivajadustega laste koolis õppimise vajaduse lõppemist jätkata õpinguid elukohajärgses koolis.

Pedagoogid erikoolides

Maakonna 5 erikoolis õpetas 2008.aasta sügisel 128 õpetajat 62,2 ametikohal, kusjuures võrreldes eelneva 3 aastaga õpetajate arv suurenes peaaegu kõigis erikoolides, v.a Mihkli Koolis. 2006.a. oli kõigis erikoolides kokku 82 õpetajat.

128 õpetajast ei vasta kvalifikatsiooninõuetele 16, s.o 12,5%, mis ületab üldhariduskooli 7,7% võrra. Vanempedagooge on viie kooli peale kokku 7, samal ajal pedagoog-metoodikuid ei ole üheski koolis. Ka see näitaja on võrreldes üldhariduskoolidega oluliselt madalam (vastavalt 5,5% ja 17,2%).

Kõrgharidusega õpetajate osakaal on madalam nii riigi keskmisest kui ka maakonna üldhariduskoolide keskmisest, kuigi teatud kooliastmetes on kõrgharidusega õpetajaid Tapa Erikoolis, Lille ja Vaeküla Koolis isegi 100%. Kõige kõrgem kõrgharidusega õpetajate osakaal on Mihkli koolil ja Tapa erikoolil, ulatudes üle 70% (Eesti keskmine on üle 80%).

Erikoolides töötab ka vanem õpetajaskond kui üldhariduskoolides: üle 50-aastaste osakaal on 40% (üldhariduskoolides 37,7%). Alla 30-aastasi on kokku 4 (s.o 3,1%) õpetajate koguarvust, samal ajal üldhariduskoolides on 98 noort (s.o 10,1%). Kõige enam noori õpetajaid on Porkuni koolis – 3.

Koostas: maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Marge Lepik